

CHAPTER II

KIRUV AS A RESCUE MISSION

וחי בהם / לא תעמוד על דם רעך / השבת אבידה

There is a Torah obligation to save a person's physical life. This is deduced either from the verse, "Do not stand by [idly] over [the spilling of] the blood of your neighbor,"¹ or as an extension of the obligation to return lost objects. The mitzvah to return a lost item includes the obligation to return a lost body, i.e., to save his life when it is in danger of being lost.²

The mitzvah of saving a single life is considered one of the greatest things we could do. Chazal teach that anyone who rescues a single Jew is considered as if he rescued the entire world.³

There is an additional source—וחי בהם.⁴ This conveys that we must

1 ויקרא (יט, טז):

"לא תעמוד על דם רעך".

2 סנהדרין (דף עג ע"א):

"מניין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו תלמוד לומר לא תעמוד על דם רעך והא מהכא נפקא מהתם נפקא אבדת גופו מניין תלמוד לומר והשבותו לו אי מהתם הוה אמינא הני מילי בנפשיה אבל מיטרח ומיגר אגורי אימא לא קא משמע לן".

הגמרא בסנהדרין לומד שעיקר החיוב של הצלה נלמד מוהשבתו לו והלאו של לא תעמוד בא רק במקרה שכן אדם בא לאבד את נפשו דבכי האי גוונא, כשבא לאבד את חפציו אין אנו מצווים עוד להציל חפציו.

3 משנה (מסכת סנהדרין פרק ד משנה ה):

"וכל המקים נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאלו קים עולם מלא".

4 ויקרא (יח, ה):

"ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה'".

save a life (including our own) even if it requires transgressing a Torah prohibition in the process.⁵ We must even violate Shabbos to briefly extend the life of a person who will not observe any more mitzvos. So great is the intrinsic value of a Jewish life that we are allowed to break Shabbos to extend that life even for the shortest duration.⁶

What about saving a life in a spiritual sense? Is it obligatory to rescue the Yiddishkeit of a Jew who would otherwise be lost to the Jewish world?

The Torah views spiritual existence to be of greater value than physical life. Accordingly, some authorities maintain that this is the basis for the requirement to save a spiritual life as well.⁷ Other authorities, however, maintain that we may not apply mitzvos that were directed at a Jew's physical well-being to their spiritual existence.⁸

5 יומא (דף פה ע"ב):

"וחי בהם ולא שימות בהם".

6 ביאור הלכה (סימן שכט ד"ה אלא):

"ואף על גב דלא שייך הכא הטעם 'חלל שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה' משום דלאו דוקא שבת הוא הדין שאר מצות כמו שכתב המאירי ביומא וזה לשונו ואף על פי שנתברר שאי אפשר לו לחיות אפילו שעה אחת שבאותה שעה ישוב בלבו ויתודה עכ"ל. אמנם באמת נראה דכל זה הוא לטעמא בעלמא אבל לדינא לא תלוי כלל במצות דאין הטעם דדחינן מצוה אחת בשביל הרבה מצות אלא דחינן כל המצות בשביל חיים של ישראל וכדיליף לה שמואל מוחי בהם כדכתב הרמב"ם פרק ב מהלכות שבת שאין משפטי התורה נקמה בעולם אלא רחמים וחסד ושלוש בעולם".

שו"ת נחלת שבעה (סימן פג):

"והאי ואל יחלל שבתות הרבה לאו דוקא הוא, דהא כשאדם מת נעשה חפשי מן המצות. ועוד שמא הגיע עתו למות, אלא רצונו לומר דמכל מקום אגן עבדינן דידן שמוא יוכל לקיים עוד שבתות הרבה. ואם כן מכל שכן כאן שמחללין עליו שבת כדי שיוכל לקיים מצות הרבה בכל ימות השנה, וגם שלא יחלל שבתות הרבה, ואף אם הוא ספק אם יכולים להצילו".

7 ט"ז (אורח חיים סימן שו סעיף ה):

"הכא שרוצים להמירה ותשאור מומרת לעולם אחר כך בזה הכריע התוספות דיש להצילה בחילול שבת דזה עדיף מפיקוח נפש".

שו"ת מהרשד"ם (יורה דעה סימן רד):

"ואם להציל דם חבירו חייב לטרוח בין בגופו בין בממונו להצילו להציל נפשו מני שחת על אחת כמה וכמה".

מנחת חינוך (מצוה רלט אות ו):

"ונראה לי דחייב התוכחה היא, דחיון מעשה זו עוד מתחייב אלא תעשה דלא תעמוד על דם רעך, דלא גרע מוטובע בנהר דעובר על לא תעמוד, וגם והשבותו לרבות אבדת גופו. על אחת כמה וכמה דאם יכול להצילו מן העבירה, דהוא אבדת נפשו וגופו רחמנא ליצילן, בודאי חייב להחזירו למוטב ולהצילו".

8 הרב ירוחם פישל פערלא על ספר המצות של הרב סעדיה גאון (מצוה כח ד"ה אמנם בעיקר הדבר) ומביא הרבה ראיות לעמדתו. ובאמת לא ראינו סברת המנחת חינוך אצל הראשונים או אצל רוב האחרונים.

אמנם בספר עבותות אהבה (עמוד 9):

"בשערי תשובה לרבינו יונה שער שלישי סימן עא וזה לשונו: והנה נתחייבו לטרוח בשור אחינו או שיו הגדחים להיות עמנו עד דרוש אחינו אותו, עתה מה לעשות יקר וגדולה לבעליהם...משמע מסוף דבריו שהשבת אבדה כולל גם עשיית יקר וגדולה לאחרים, ופשוט שזה כולל הצלה מהגנאי של חטאים גם כן".

In any case, the preceding logic would not be sufficient on its own to permit Shabbos desecration to save someone from losing his or her Yiddishkeit.

There is, however, an additional principle. Chazal assert that it is preferable to violate one Shabbos in order to allow a Jew to observe Shabbos many times.⁹

We will see that this is the logic used in order to justify the classical instance of spiritual lifesaving: the case of a Jewish girl captured by non-Jews who is in danger of losing all her Yiddishkeit. While her life is not in danger, one is required to break the Shabbos in order to save her Yiddishkeit.¹⁰

The source for this halachah is a Gemara in *Shabbos* which prohibits one from committing a minor infraction on Shabbos in order to save another person from a more substantial sin.¹¹ *Tosafos* and other Rishonim question this Talmudic principle, since there are other instances when Chazal seem to say the opposite. *Tosafos* concludes that there are several exceptional instances when one may commit a smaller sin to save another Jew from a more severe transgression.

One such instance is where the sinner was not negligent; rather he was totally faultless in the matter.¹² For example, a person who

אבל משמע מהרשב"א [שהובא דבריו בט"ז שם סעיף קטן ה בנוגע להצלת שבויה בשבת] כדעת הרב פערלא. ואפילו הבית יוסף (אורח חיים סימן שו) שמיקל הוא על סמך הכלל של חטא כדי שיוכה חברך ולא בגלל פקוח נפש. כן האיר לי הרב יצחק ברקוביץ. ונראה לי שגם את הראיה של אבידת רביך קודם לאבידת אביך אינו ראה ששם ברור שיש חיוב להחזיר לשניהם ורק צריך לדעת מה סדר הדברים וכן אין להוכיח מהכלל של קשה המחטיאו מההרגו [שהבאנו בשם הספרי] שיש אין זה ענין של חיוב חדש אלא רק לדעת את ערך הדברים וצריך עיון למעשה.

יומא (דף פה ע"ב): 9

"רבי שמעון בן מנסיא אומר ושמרו בני ישראל את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה".

שולחן ערוך (סימן שו סעיף יד): 10

"מצוה לשום לדרך פעמיו להשתדל בהצלתה ויוצא אפילו חוץ לשלש פרסאות ואי לא בעי בית דין גזרין עליו".

שבת (דף ד ע"א): 11

"מתקין לה רב ששת וכי אומרים לו לאדם חטא כדי שיוכה חברך".

רש"י (שם):

"וכי אומרים לו לאדם—צא וחטא איסור קל כדי שלא יתחייב חברך עונש חמור".

תוספות (עירובין דף לב ע"ב ד"ה ולא): 12

"בההיא הדרביק לפי שפשע שהדביק סמוך לחשיכה ואף על גב דהוי שוגג איבעי ליה לאסוקי אדעתיה אבל בהנך דלא פשע מידי דשרי... והא דשרי (גיטין דף לח ע"ב) בחציה שפחה וחציה בת חורין לשחררה כשנהגו בה מנהג הפקר אף על גב שעובר בעשה לא דמי פריצות דידהו למדביק פת בתנור שאותו לא היה אנוס כלל אבל שפחה האסורה לעבדים ולבני חורין והיא לחוטה אחר זנות אי אפשר שלא תכשיל בני אדם ודמו לאונסין".

woke up on Shabbos morning thinking that it was a weekday, and erroneously violated Shabbos is considered negligent. However, if he was not at all at fault, we are responsible for him to the extent that we are entitled to commit a smaller transgression to save him from a larger one.¹³ The classical case of a Jewish girl who was taken captive is an example of one who is faultless. Thus, we are obligated to break Shabbos in order to save her.

A second instance where one could sin for the benefit of another Jew is in order to allow him to fulfill an exceptionally important mitzvah, for example, freeing a slave for the sake of procreation or for a communal mitzvah, such as completing a minyan.¹⁴

According to the logic of *Tosafos*, we only need one of these factors—that either the sinner is faultless or the transgression is being done for the sake of fulfilling a mitzvah of paramount significance—to justify transgressing a more minor law to prevent someone from committing serious violations of halachah. In practice, however, since we cannot be certain about either of the factors it can only be justified if we combine both factors, i.e., it is a case where the sinner is faultless and it involves an exceptionally important mitzvah.

ובסנהדרין (דף ז' ע"א) כתבה הגמרא שאהרן טעה לעשות את העגל אף על פי שכוונתו היתה להציל את העם מלהרגו שמחטא כזה לא היה תקנה ומחטא העגל היה תקנה. ושם היה במזיד ובנוגע לעבודה זרה ואין לך פושע יותר גדול מזה ולכן אומרת הגמרא שטעה אהרן בחשבונו.

מאירי (סנהדרין דף ז' ע"א):

"אף על פי שהפשרה נבחרת לענין דיני ממונות לענין איסור אינו כן ואל יאמר הדיין נתיר לו את זה כדי שלא יאכל את זה וכיוצא בזה הוא שאמרו לא נאמר מקרא זה רוצה לומר ובוצע בדרך נאץ ה' אלא כנגד אהרן שנאמר וירא אהרן ויבן מזבח לפניו רוצה לומר ויבן מזבח לפניו ראה חור זבוח לפניו על שלא רצה לעשות להם כך ואמר אם איני שומע להם עושים לי כך ומתקיים בהם אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא שהרי חור נביא ולא יחיה להם תקנה שלא ליענש עונש מרובה מוטב שאעשה להם העגל ואפשר שיחיה להם תקנה בתשובה".

ונראה לי דכל זה איירי במזיד.

כן הסביר הרב יצחק ברקוביץ. 13

תוספות (עירובין דף לב ע"ב ד"ה ולא): 14

"ועוד דהוה ליה כמצוה דרבים כדמשני (שם ע"ב) גבי רבי אליעזר ששיחרר עבדו להשלימו לעשרה מצוה דרבים שאני".

הרב יצחק ברקוביץ [בשיעור לאברכים בכולל ירושלים] הסביר שכדי להתיר לחטוא אנחנו צריכים את התירוץ שאומרים לאדם חטא כדי שיוצא חבירו במקום מצוה רבה. כשהוא נוגע לי לעצמי—אז החשבון פשוט לעשות את העבירה היותר קטנה כדי למנוע מעבירה יותר גדולה. אבל כשמדובר בכן אדם אחר, אז אין זה מספיק שהעבירה שאני עושה בעבורו היא יותר קטנה מהעבירה שהוא בעצמו היה עושה. דסוף סוף ה' צוה לי לא לעבור על עבירה זו. אך, במקום שהעבירה שלי גורמת לו להרויח מצוה רבה, חידש התורה שמותר לי לעבור.

This is the source for violating Shabbos in order to save a captive girl from losing her connection to Judaism, for the significance of the one who desecrated Shabbos is considered miniscule compared to the woman's lifetime of keeping mitzvot.¹⁵ The *Beis Yosef* writes that both resolutions of the *Tosafos* are applied to justify violating Shabbos to save the captive. For it is certainly a great mitzvah to allow a lifetime of mitzvah observance and even violating Shabbos on a biblical level is considered insignificant compared to the spiritual danger that she is facing. (Even though breaking Shabbos can hardly be considered a minor sin, but compared to the sin that this girl is in danger of doing—violating Shabbos and not keeping mitzvot all her life—violating Shabbos once is a relatively minor sin.)¹⁶ In addition, the captive is certainly not at fault for her situation. Thus, breaking Shabbos to save this girl from captivity would be mandated by *Tosafos*.¹⁷

The *Rashba* argues with *Tosafos* and does not allow any exception to the principle that one may not sin to save another Jew from greater sin even in the case of possibly saving one's spirituality. The case that the *Rashba* was addressing was regarding saving a girl who had been abducted by a Jewish apostate who was bent on alienating her from Torah and her nation.¹⁸ The *Rashba* did not permit desecrating

15 שולחן ערוך (אורח חיים סימן שו סעיף יד):

"מי ששלחו לו שהוציאו בתו מביתו בשבת להוציאה מכלל ישראל מצוה לשום לדרך פעמיו להשתדל בהצלתה ויוצא אפילו חוץ לשלש פרסאות ואי לא בעי בית דין גוזרין עליו".

והוסיף שולחן ערוך הרב (סוף סימן שו):

"אף על פי שהוא ספק אם ישיב משהדלין איתו להשתדל בכל מה שאפשר אפילו בעשיית מלאכות גמורות".

16 משנה ברורה (סימן שו סעיף קטן נז):

"דכאשר תמר את הדת לגמרי תחלל שבת ותעבוד עבודת גלולים כל ימיה ואם הוא יחלל שבת עם אחת נקרא איסורא זוטא נגד זה".

17 בית יוסף (אורח חיים סימן שו):

"והשתא אם לתירוצא דמצוה רבה, הדבר ברור שאין לך מצוה רבה מלהצילה שלא יפחדוה עד שתמיר, ואם לתירוצא דמחלק בין פשע ללא פשע, הכא נמי לא פשעה, והלכך לחלל עליה שבת לפקח עליה שרי, ומצוה נמי איכא".

וברור מכל זה שאף על פי שהנוסח של ההלכה היא שמותר להציל את בתו, לשון בתו לא דווקא והוא הדין לכל אדם.

18 שו"ת הרשב"א (חלק ז סימן רסז):

"אשה שהוציאה מביתה בשבת בחזקה על ידי ישראל משומד להוציאה מכלל ישראל. אם מותר לשלוח בעד אביה שהוא בעיר אחרת בשבת ואפילו חוץ לשלש פרסאות למאן דסבירא ליה דתחום שלש פרסאות דאורייתא ואפילו להביא בידו חותם מצד המלכות מי הוי כספק נפשות ולהקל או לא. והשיב שהדבר צריך תלמוד ומכל מקום כך דעתי נוטה שאסור לפי שאין דוחין את השבת על הצלה מן העבירות שאין אומרים לאדם עמוד וחטוא כדי שיוכה חברך ואפילו איסורא זוטא לא שרי כדי להציל את

Shabbos in order to save her even though failure to do so would likely doom her to a life without mitzvos. The *Rashba's* view is that it is never permissible to do a lesser sin to save someone else from a more substantial sin.¹⁹

The *Ritva* maintains a middle road between the aforementioned views. According to the *Ritva*, we do not require someone to sin for the sake of saving his friend. But it is perfectly legitimate for a person to decide that he wishes to do so.²⁰ The *Beis Yosef* rules according to the position of *Tosafos* that not only is one allowed to break Shabbos, but we force a person to break Shabbos to save a captive who is abducted by non-Jews and in danger of losing all her Yiddishkeit.²¹ This is true even if the captive is a minor.²²

In the event that danger to her Yiddishkeit is the result of her own choice, there is no justification to violate Shabbos to rescue her. But

חברו מאיסורא רבה כדמוכח בפרק קמא דשבת (דף ד ע"א) בבעיא דהדביק פת בתנור התירו לו לרדותה קודם שיבוא לידי חיוב חטאת או לא וכו' אמר רב ששת לעולם בשוגג ולמאן התירו לאחר וכי אומרין לו לאדם עמוד וחטוא כדי שיזכה חברך וההיא דניחא ליה למעבד חברו איסורא זוטא ולא ליעבד איסורא רבה עם הארץ על ידו קאמר."

19 הרב יצחק ברקוביץ הסביר את שיטת הרשב"א [שיעור לאברכים בכולל ירושלים] כדלקמן: לפי הרשב"א, דחייה אינו ענין של סדר עדיפות. יש כללים שונים בגשמיות וברוחניות. בגשמיות, כתבו וחי בהם. ברוחניות אין דין של וחי בהם אבל יש כללים שונים. לדוגמא אמרינן עשה דוחה לא תעשה. אבל אין זה נחשב חטא כשמקיים את העשה במקום הלא תעשה כי אין אף מצב שאומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברו.

20 ריטב"א (עירובין דף לב ע"ב):
 "והא דאמרינן בפרק קמא דשבת וכי אומרין לו לאדם עמוד וחטוא כדי שיזכה חבריך אפילו אליבא דרב אתיא דשאני התם שאין לו היתר לומר לו כן אלא אם כן הוא עושה מעצמו".
 ריטב"א (שבת דף ד ע"א):
 "התם עביד מדנפשיה והכא אמרינן שאין אומרים לו כן".

21 ואמר לי הרב דוד קאהן שהבעל שם טוב אמר שטוב שאדם יחליט לעשות כן לזכות לחבירו אף על פי שצריך לתת דין וחשבון על זה. שולחן ערוך (אורח חיים סימן שו סעיף יד):
 "מי ששלחו לו שהוציאו בתו מביתו בשבת להוציאה מכלל ישראל מצוה לשום לדרך פעמיו להשתדל בהצלתה ויוצא אפילו חוץ לשלש פרסאות ואי לא בעי בית דין גוזרין עליו".
 ואפשר שאחד השיקולים שגם שהמחבר פסק כתוספות ולא כרשב"א הוא שהרשב"א בעצמו סיים את תשובתו בספק וכמו שהעיר בשו"ת נחלת שבעה.
 שו"ת נחלת שבעה (סימן פג):

22 "וגם הרשב"א לא החליט לאיסור, רק סיים שהדבר צריך תלמוד, ועוד לא השיב על שאלת השואל אם דחיין שבת מספק זה כדדחיין בספק נפשות. והרשב"א לא השיב על זה".
 שולחן ערוך הרב (אורח חיים סימן שו סעיף כט):
 "אף אם הבת היא קטנה שאינה מחוייבת עדיין במצות יחלל עליה להצילה שלא תחלל שבתות הרבה כשתגדיל שמטעם זה מחללין שבת לפיקוח נפש הקטנים".

even in this case, the *Elyah Rabbah* states that it would be permissible to transgress a rabbinic injunction in order to save her.²³

In any case, it is apparent that the only case in which a Shabbos violation would be permitted would be when a Jew's entire connection to Yiddishkeit is at stake. A single act of forced idolatry, for example, would not be deemed sufficiently significant to justify a violation of Shabbos,²⁴ for Shabbos transgression is just as great as idolatry.²⁵ Clearly then, the parameters of spiritual lifesaving are different than those of physical lifesaving. In the case of physical lifesaving, we saw that even a moment of life justifies Shabbos desecration. In order to justify violating halachah for the sake of spiritual lifesaving, there must be a danger that a Jew will permanently lose his connection to Yiddishkeit.

The commentators explain that the underlying principle to justify breaking Shabbos is Chazal's assertion that it is preferable to violate one Shabbos in order that a Jew will observe Shabbos many times.²⁶

The *Nachlas Shivah* explains that the rationale to justify breaking Shabbos to rescue an abductee is that we should break the Shabbos to save a life—and a spiritual life is no less important.²⁷ Hence,

23 משנה ברורה (סימן שו סעיף קטן נו):

"וכל זה מיירי שהוציאה אינם יהודים מביתו באונס ועל כן התירו לו לשום לדרך פעמיו להצילה דקיימא לן אם אינו פושע חייב לעשות איסורא זוטא כדי שלא יעשה חבריו איסורא רבא אבל אם פשעה אין לו לאביה לחלל שבת עברה דאין אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חברך ודוקא באיסור דאורייתא אבל באיסור דרבנן דעת האליה רבה דיש להקל לעבור כדי להצילה".

שער הציון (סעיף קטן מז):

"מסתברא דבאיסור דרבנן יש לסמוך אחד תירוצא בתוספות שם, דלמצוה רבה יש להקל אפילו כשפשעה מתחילה. והכא אין מצוה רבה גדולה מזו, אולי תחזור בד".

24 רמ"א (אורח חיים סימן שכח):

"מי שרוצים לאנסו שיעבור עבירה גדולה אין מחללין עליו השבת כדי להצילו".

25 ביאור הגר"א (אורח חיים סימן שו סעיף קטן לו).

26 מגן אברהם (סימן שו אות כט):

"אפילו למאן דאמר דהוי דאורייתא שרי דלגבי שלא תמר ותעביד כל ימיה חילול שבת הוי זה איסורא זוטא דמוטב לחלל שבת אחת כדי שתשמור שבתות הרבה".

27 כן ביאר הרב אשר וייס, בשיעור למקורבים בברזיל.

וגם הט"ז הבין שהמחבר בעצמו השתמש בסברא זו.

ט"ז (אורח חיים סימן שו סעיף קטן ה):

"מי ששלחו לו וכו'. לקמן סימן שכח סעיף י פסק דבשביל שרוצים לאנסו שיעבור עבירה גדולה אין מחללין עליו השבת כדי להצילו ורמ"א כתב ועיין סימן שכח סעיף י ולכאורה סותרים אהדדי ופלוגתא הוא בבית יוסף בין הרשב"א להתוספות וצריך לומר דשאני הכא שרוצים להמירה ותשאר מומרת לעולם אחר כך בזה הכרעה כהתוספות דיש להצילה בחילול שבת דזה עדיף

he extends the logic of saving a captive to other cases of spiritual lifesaving.²⁸

The question posed to the *Nachlas Shivah* was regarding a son that ran away in order to convert to Islam. There was a chance of getting him back, but this would involve Shabbos desecration.²⁹ This was clearly a case of the individual's responsibility for his actions and hence would not be permitted according to the aforementioned ruling of the *Beis Yosef*. However, if the principle being used is that saving a life takes precedence over Shabbos, then we must save a person even when he is at fault for being in the situation.³⁰

We would instruct any number of people to attempt a rescue while breaking Shabbos, if necessary. Even if it is doubtful that the rescue exercise will be successful, we are bound to make the attempt in a situation of doubt, just as we would in the case of physical lifesaving.³¹

The *Nachlas Shivah* adds other arguments why such a person should be rescued on Shabbos. This type of responsibility may be close to being considered faultless (פשיעה דומה לאונס) since his decision was the result of the seductions of missionary activity—and there is a chance, if not an expectation, that after some time he will regret his decision.³²

מפיקוח נפש שאין כן לקמן שיעשה פעם אחת באונס כיון דאונס רחמנא פטריה ואחר כך אין חשש לא יחלל שבת בשביל הצלה זו כנ"ל נכון".

שו"ת נחלת שבעה (סימן פג): 28

"גם במפאק את הגל מחללינן שבתא אפילו על כמה ספק ספיקא, כמו שהארכתי לעיל בתשובה סימן סב. ואין לומר דמיתה שאני, אם כן כל שכן הוא להציל נפשו מני שחת, ממיתה נצחית לא כל שכן".

שו"ת נחלת שבעה (סימן פג): 29

"מי שנאבד לו בנו, והוגד לו ושמע שיצא חוץ לדת להמיר בדת ישמעאלית, והוא לא הגיד כי בורח הוא, אם מותר לחלל עליו השבת לרכוב אחריו, אולי יוכל להחזירו".

שו"ת נחלת שבעה (סימן פג): 30

"ואין לומר דהיינו טעמא כתיבון של התוספות משום דהחולה לא פשע, זה אינו, דאין מיתה בלא חטא".

שו"ת נחלת שבעה (סימן פג): 31

"ועוד אם רבים רשאין לחלל שבת מפני חולה אחד, משום מוטב שיחלל שבת אחת ואל יחלל שבתות הרבה, והאי ואל יחלל שבתות הרבה לאו דוקא הוא, דהא כשאדם מת נעשה חפשי מן המצוות. ועוד שמא הגיע עתו למות, אלא רצונו לומר דמכל מקום אנו עבדינן דידן שמא יוכל לקיים עוד שבתות הרבה. ואם כן מכל שכן כאן שמחללינן עליו שבת כדי שיוכל לקיים מצות הרבה בכל ימות השנה, וגם שלא יחלל שבתות הרבה, ואף אם הוא ספק אם יכולים להצילו".

שו"ת נחלת שבעה (סימן פג): 32

"ועוד אף אם פשע, האי פשיעה דומה לאונס הוא על ידי הסתה, ואחר השעה הרעה יתחרט. ואם כן למה לא יצילוהו מן דת ישמעאלית, בדאי האי חילול שבת איסורא וזמא הוי".

Furthermore, it is certainly a most substantial mitzvah to save someone from losing his or her Yiddishkeit.³³ If so, this would justify breaking Shabbos in any case.

However, as compelling as the logic of the *Nachlas Shivah* is, it was not accepted in practice, as demonstrated by the *Sh'vus Yaakov*. He points out that the *Rema*, unlike *Tosafos*, ruled like the *Rashba*, and would not allow Shabbos desecration to rescue the abducted girl whose spiritual life is at stake.³⁴ Certainly, he writes, the consensus of the Acharonim is not to be lenient in the case where it is the fault of the subject.³⁵ In addition, we cannot learn from saving a physical life to saving a spiritual life. In the former, we should rather transgress even serious mitzvos (except for the three cardinal sins) rather than die. This tells us, in practice, to value physical life over spiritual life. So, despite the fact that intrinsically spirituality is more important than our physical bodies,³⁶ we would not save someone who was negligent.³⁷

33 שו"ת נחלת שבעה (סימן פג):

"ועוד דגם לתירוץ ראשון של התוספות משום דמצוה רבה היא, הא נמי מצוה רבה היא וחילול שבת נגד זה איסורא זוטא היא, כמו שכתב הבית יוסף."

34 שו"ת שבות יעקב (חלק א סימן טז):

"בשולחן ערוך שם סימן שו כדעת התוספות דאם אנסו שמות' לחלל השבת אך רמ"א כתב שם בסימן שו עיין בסימן שכח ושם כתב כדעת הרשב"א שאין להקל."

שו"ת שולחן ערוך (אורח חיים סימן שו סעיף טז):

"מי ששלחו לו שהוציאו בתו מביתו בשבת להוציאה מכלל ישראל, מצוה לשום לדרך פעמיו להשתדל בהצלתה; ויוצא אפילו חוץ לשלש פרסאות ואי לא בעי, כייפין ליה. הג"ה: ועיין לעיל סימן שכח סעיף י'."

הג"ה (אורח חיים סימן שכח סעיף י'):

"מי שרוצים לאנסו שיעבור עבירה גדולה, אין מחללין עליו השבת כדי להצילו."

והעיר הרב אשר וייס, [בשיעור למקרים בצרפת] שמשמעות הנחלת שבעה זה להטיל ביקורת על הרשב"א והבית יוסף שלא הבינו את מקור הדברים היינו שעיקר הסוגיא אינה ממסכת שבת דף ד ע"א ["וכי אומרים לאדם חטא כדי שיוכה חברך"] אלא העיקר בגמרא יומא דף פה ע"א – היינו הסוגיא של פיקוח נפש דוחה שבת. והוסף הרב וייס שעל זה כותב השבות יעקב להגיד כלפי סברת הנחלת שבעה שאין הנדון שוה לראייתו וטעות בידו. והאריך היה יכול הנחלת שבעה לחלוק על הרשב"א [המובא בבית יוסף] על סמך סברא בלבד.

35 שו"ת שבות יעקב (שם):

"וכבר טרחו אחרונים להשוות הדעות ומדברי כולם [זולת הב"ח שמחלק להדיף] ודבריו דחויים כמו שכתב המגן אברהם בסימן שו [נלמד דהיכא דפושע בעצמו למאוס בטוב ולבחור ברע דאין להקל ולחלל באיסור שבת אפילו באיסור זוטא]."

36 שו"ת שבות יעקב (שם):

"גם מ"ש כ"ש להציל נפשו מני שחת גם זה אינו דאף על גב דאמרינן גדול המחטאיו יותר מן ההורגו מכל מקום הרי בעבירות החמורות אמרינן שיעבור ואל יהרג כי כתיב וחי בהם ולא שימות בהם."

37 שו"ת שבות יעקב (שם):

Rav Asher Weiss rules that the halachah is like the view of the *Sh'vus Yaakov*, i.e., that we may not apply to outreach all the halachic dispensations that would apply to physical lifesaving. Chazal only permitted breaking Shabbos for the sake of physical lifesaving and not spiritual lifesaving.³⁸

Rav Dovid Cohen³⁹ pointed out that, even though there are other *poskim* who use the Gemara in *Yoma* as the source to allow Shabbos desecration to save a captive, they do not use the logic of *וְחַי בָּהֶם*—the classic source of the requirement to save lives. The rationale allowing us to break Shabbos has nothing to do with lifesaving. Rather it is a component of the logic that it is preferable to violate a single Shabbos than to violate Shabbos many times.⁴⁰

There is an additional factor to consider. In the case of saving a captive girl, she is already observant. And, even though we do not know

"וזה שמאבד עצמו לדעת בעולם הבא ודאי לא אמרין חטא כדי שיוכה חברך כי הוא פושע בעצמו שבחר במוות ולא בחיים".
ביאור הלכה (סימן שכט ד"ה אלא):

"ודע עוד שראיתי בפרי מגדים שכתב דמי שהיה חייב מיתת בית דין [בימים הקדמונים] ונפל עליו הגל דמפקחין עליו דהלא אין ממיתין אותו בשבת וחיי שעה יש על כל פנים ולעניות דעתי לא נהירא כלל דהתורה חסה על חיי שעה היינו למי שחסה על חיים שלו לאפקי בזה דגברא קטילא הוא מחמת רשותו ולא עדיף מרועי בהמה דקה דקיימא לן ביורה דעה סימן קנח דאין מעלין אותו מן הבור".

38 כן שמעתי מהרב אשר וייס בכינוס למקורבים בשטרסבורג.

39 כן העיר לי הרב דוד קאהן בשיחה פרטית שניהלתי איתו.

40 יומא (דף מה ע"ב):

"רבי שמעון בן מנסיא אומר ושמרו בני ישראל את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שתשמור שבתות הרבה. אמר רבי יהודה אמר שמואל אי הוויא מהתם הוה אמינא ידידי עדיפא מדידהו וחי בהם ולא שימות בהם".

ובשאלתות דרב אחאי גאון (שאלתא א) הביא בנוסח קצת אחר:

"ותניא רבי שמעון בן אלעזר אומר תינוק בן יומא חי מחללין עליו את השבת שנאמר ושמרו בני ישראל את השבת. אמרה תורה חלל שבת אחת עליו כדי שישמור שבתות הרבה".

שו"ת שבט הלוי (חלק ג סימן לו אות ג):

"נראה דשתי היסודות אמת הן היסוד דושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת דמותר לחלל שבת כדי להביא נפש ישראל לשמירת מצוות כל ימיו אף על פי שאין בו גדר פקוח נפש דוחי בהם, והן היסוד דוחי בהם ולא שימות בהם דמצוות התורה הם סיבת החיים ולא עכוב החיים ומוזה היסוד מותר לחלל שבת מטעם פקוח נפש הגם שאין בו כלל דכדי שישמור שבתות הרבה, והיינו דדרשינן ב' הדרשות להקל דכל טעם בפני עצמו כדאי לחלל עליו שבת ממילא מותר לחלל על העוברים בלי טעם דוחי בהם, וכן לחלל שבת עבור בתו אם הוציאוה מהאי טעמא, ולאידך נימא גם היתר בהם לחוד מהני".

משנה ברורה (סימן שו סעיף קטן נו):

"כתב המגן אברהם צריך עיון אם הבת קטנה ורוצים להוציאה מכלל ישראל אם יעשה הגדול חטא בשבילה דהא קיימא לן דאין בית דין מצווין להפרישה מאיסור או דילמא מידי דהוי אפקוח נפש שמחללין על הקטן דאומרים חלל עליו שבת אחד כדי שישמור שבתות הרבה הכי נמי כן ובאליה רבה דעתו להקל דאם לא ישתדל להצילה תשאר כן גם בגדלותה".

whether our efforts to save her will be successful,⁴¹ we are trying to maintain her existing commitment to observe the Torah. In the case of *kiruv*, the doubt is much greater. The Jew to whom we are reaching out is not yet committed. We are trying to create a new commitment to Judaism and this does not justify Shabbos desecration on our part. It is difficult to assess what the chances are that such a person will return—now or in the future—and we will quite possibly end up breaking Shabbos for someone who will continue to desecrate Shabbos.⁴²

In order to justify breaking Shabbos, it would also have to be clear that the person in question cannot experience meaningful growth on any other day other than Shabbos, and that the situation is so urgent or the opportunity so unique that the choice is genuinely between reaching out on Shabbos or not reaching out to him at all.

All this is with regard to the outreach professional himself breaking Shabbos. There is a further discussion as to whether one may cause another Jew to break Shabbos by inviting him to your home, etc. Some of the logic we are applying here will apply there as well. Thus, we will see that, according to Rav Yitzchak Berkovits, the condition that the Shabbos desecration be absolutely necessary means that one always has to try to invite a person to weekday lectures and activities first. Only when the person seems to have stalled in his growth process could he be invited for Shabbos.⁴³

Besides, our breaking of Shabbos for the sake of outreach would seem

41 שולחן ערוך הרב (אורח חיים סימן שו סעיף קטן ט):

"ואפילו אם היא ספק אם ישיבנה".

42 ביאור הלכה (סימן שכט ד"ה אלא):

"אמנם באמת נראה דכל זה הוא לטעמא בעלמא אבל לדינא לא תלוי כלל במצות דאין הטעם דדחינו מצוה אחת בשביל הרבה מצות אלא דחיון כל המצות בשביל חיים של ישראל וכדיליף לה שמואל מוחי בהם כדכתב הרמב"ם פרק ב מהלכות שבת שאין משפטי התורה נקמה בעולם אלא רחמים וחסד ושלוש בעולם... ולפי זה ברור דאפילו קטן מרוצץ נמי מחללין אף על פי דלא ישמור שבתות גם לא יתודה ולא יבוא לכלל גדול אף על פי כן מחללין וכמו כן הוא הדין חרש ושוטה אף על גב דאין בני מצות מכל מקום מחללין עליהם דהא דלא מקיימי מצוה הוא משום אונסיהו ולא נפיק מכלל זה אלא ישראל מומר להכעיס דעובר במזיד אבל חרש ושוטה התורה פטריהו מחמת אונסיהו ומלבד זה גבי חרש ושוטה פשיטא דמחללין עליהם שבת דהא אפילו נהרגין עליהם דגם הם בכלל איש כי יכה כל נפש כל דהוא נפש כמו קטן וגם בכלל לא תעמוד על דם רעך כשאר ישראל ובפירוש אמרה תורה לא תקלל חרש ומלקין עליהן [אף על פי דישאל רשע מותר לקלל שאני חתם דכתיב ונשיא בעמך בעושה מעשה עמך] ומלקות נמי ממיני מיתה הם... ודע עוד דהוא הדין גוסס נמי מחללין עליו בפקוח הגל או אם רופא אומר שסממנים אלו יועילו לו להאריך רגעי חייו דהא מרוצץ נמי גוסס הוא וגרע מגוסס דליכא בזה אפילו מיעוטי דמיעוטי אף על פי כן משום חיי שעה מחללין עליו".

43 עיין מה שכתבנו בפרק ז.

to be counterproductive in the long run. We cannot introduce people to the Torah by breaking the very laws we are asking them to keep!

Some rabbinical authorities have applied these principles to situations such as associating with Conservative and Reform, or giving co-ed classes for the sake of *kiruv*.⁴⁴ However, the classical responsa do not use these principles as a justification of such matters. Contemporary *poskim* compare outreach endeavors to lifesaving activities when it comes to the issue of precedence, determining who should be the beneficiary of *kiruv* when there are limited resources.⁴⁵ In addition, contemporary *poskim* have dealt with the *sefer adifus*—the prioritization preference when outreach clashes with other mitzvot that one is engaged in,⁴⁶ and they have determined to what degree leniencies for *kiruv* situations due to extenuating circumstances apply.⁴⁷ Rav Asher Weiss stated that we regard *kiruv* as being almost tantamount to lifesaving.⁴⁸ We must relate to *kiruv* with intense seriousness. While the position of the *Nachlas Shivah* may not be practiced, he stated, it is an indication of the greatness of the mitzvah of *kiruv*.⁴⁹

The bottom line is that the *poskim* have not allowed one to transgress Shabbos and other mitzvot in order to save the Yiddishkeit of someone who is not yet Torah observant.

44 הרב משה ויינברגר בספר *Jewish Outreach: Halakhic Perspectives* (עמוד 49).

45 משנה (בבא מציעא פרק ב משנה יא):

"אבדת אביו ואבדת רבו, של רבו קודמת, שאביו הביאו לעולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא".

מזה רואים שערך הזה—שרוחניות יותר גדולה מחיים פיזיים—קובע דין קדימה במצוות, והיינו קודם להחזיר אבדת רבו ורק אז להחזיר אבדת אביו. אבל הקדימה הזאת לא יוצרת את עצם החיוב שחייב להחזיר גם לאביו וגם לרבו, שבשניהם הוא חייב מדין השבת אבדה.

ובנוגע לקירוב רחוקים אמר לי הרב יונתן טאוב ששאל את הרב יוסף שלום אלישיב האם יותר חשוב לקרב את מי שלא שומר מצוות בכלל או לעסוק בטפול המשך של מי שכבר חזר בתשובה והשיב שיש דין קדימה למי שלא מקיים מצוות בכלל בגלל שכלפיו נחשב כפיקוח נפש.

46 ובדידי הוי עובדא שכשהייתי אברך לומד בכולל, פעם בשבוע הייתי מוסר שיעור בעיר העתיקה בירושלים ופעמים רבות היה שיחה ממושכת אחר כך, אפילו עד שתים או שלוש בבוקר. וזה היה הורס לי את סדר הלימודים בבוקר למחרת. ומאידך לעצור באמצע היה להפסיד אורח וזומה מסויימת שאי אפשר להשיג שוב אחר כך. ואמר לי הרב חיים פנחס שיינברג שהיות שזה ענין של הצלת נפשות ושל פיקוח נפש, אני חייב להמשיך עם השיחה אפילו על חשבון של סדר לימודים למחרת.

47 וכבר אמר הרב יצחק ברקוביץ [בשיעור לאברכים בנר לאלף] שאי אפשר לעשות מצב קבוע של שעת הדחק בקירוב רחוקים וכאלו שיש שני תורות החמא ליצולן—אחת בשביל כל כלל ישראל ואחת בשביל המקרבים. אלא שצריך לדון כל מצב במתניתו וליזהר לא להרחיב את ההיתרים למצבים חדשים.

48 שיעור למקרבים בצרפת.

49 שם.